

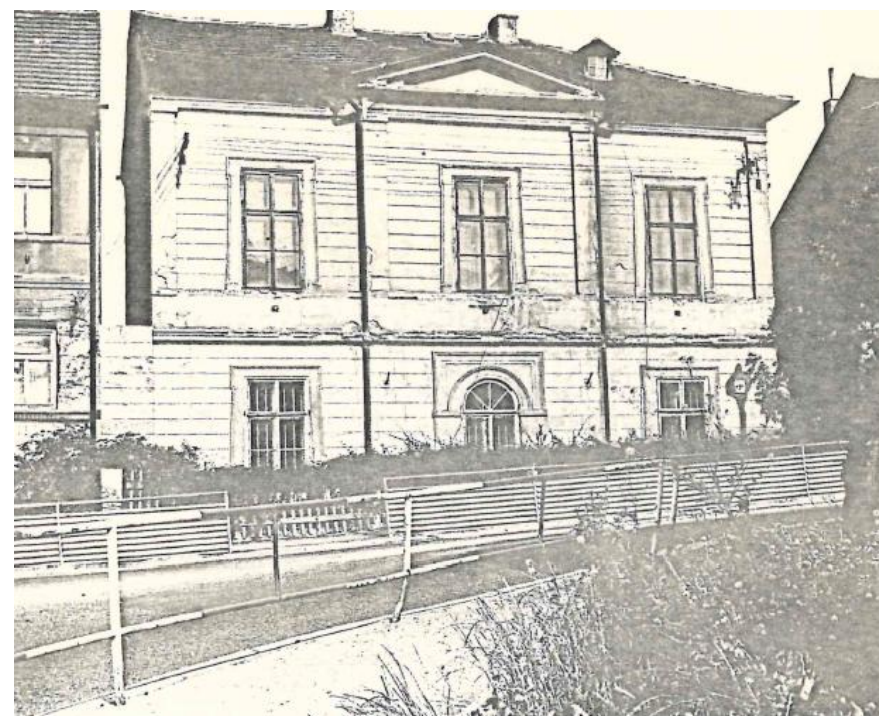

JOSEF VORLÍČEK

PŘÍSPĚVEK K MEZIOBOROVÉMU TÉMATU HUDEBNÍ ORGANOLOGIE

JOSEF VORLÍČEK (26. 2. 1824 HLOUBĚTÍN - 27. 8. 1896 PRAHA)

- Pražský umělecký řezbář a sochař
- Dílo: dýmky, reliéfové řezby na pažby ručnic, vyřezávané šachové figury ze slonové kosti, předměty každodenní potřeby v náročném řemeslném provedení
- Pro houslaře: hlavičky violy d'amour, violy da gamba apod.
- Pracovní a přátelský kontakt s pražskými výtvarnými umělci: Václav Levý, Karel Purkyně aj.
- Obchodní partner a přítel: Josef Mánes (1820-1871). Pro J. Vorlíčka připravoval designy zbraní, nábytku a byt. předmětů, ozdobná zakončení dýmek apod. Doložen Mánesův návrh na dýmku pěnovku pro Vorlíčka (patrně pro 2. svět. výstavu v Paříži 1855).
- Časté místo setkávání: dům Josefa Vorlíčka, Budějovická ulice č. 150/ 596 v Krči, zbořen v březnu 1979
- **Kresba Josefa Vorlíčka od J. Mánesa z roku 1855.** In: LORIŠ, Jan. *Mánesovy podobizny*. Praha: SNKLHU, 1954, s. 131.

PODOBIZNA RODINY ŘEZBÁŘE VORLÍČKA

- **Karel Purkyně (1834–1868)**: syn významného českého přírodovědce a malíře J. E. Purkyně (1787–1869)
- Olej na plátně z doby před r. 1860
- Vorlíčkova rodina:
 - manželka Barbora Anna, roz. Kačerová (1821–1895)
 - dcery Ludmila Amálie (1856–1921)
Hermína Marie (1858–1923)
Božena Milada (1860–1884) na obraze chybí
- Obraz dostupný na webu Národní galerie
https://sbirky.ngprague.cz/dielo/CZE:NG.O_4799

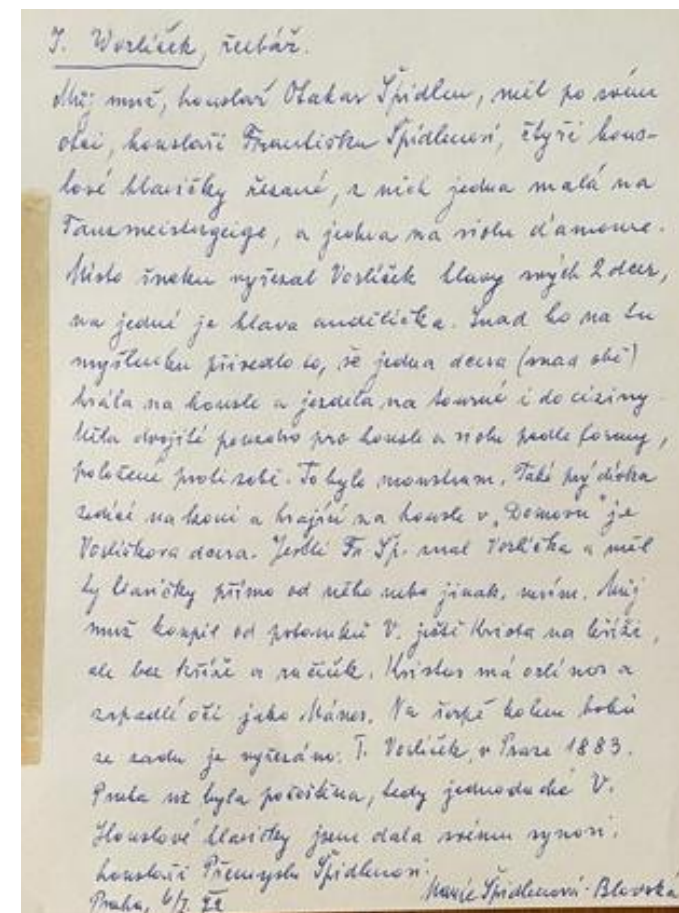
DCERY JOSEFA VORLÍČKA

- **Ludmila Amálie (1856–1921)**, její kmotři: Amálie a Quido Mánesovi, houslistka
- **Hermína Marie (1858–1923)**, violistka
- **Božena Milada (1860–1884)**, violoncellistka
- Studium: Ant. Bennewitz a Bruno Wilfert. Od r. 1879 společná koncertní činnost: Praha a zahraničí, skandinávské země, Rusko, Holandsko, Belgie a Německo

DCERY JOSEFA VORLÍČKA

- **Božena Vorlíčková (1860–1884)**
- Josef Mánes kreslil Vorlíčkovy dcery, nejčastěji „... Boženku, byla mu roztomilým modelem pro jeho andělíčky.“ (vzpomínky Amálie Jenšovské: *Josef Mánes a jeho sourozenci*, 1940)
- Písemná výpověď choti houslaře Otakara Špidlena „... **Místo šneku vyřezal Vorlíček hlavy svých 2 dcer ...**“ (dopis Marie Špidlenové Blovské, 6. 2. 1972)

VORLÍČKOVA SPOLUPRÁCE S KARLEM BOROMEJSKÝM DVOŘÁKEM (1859-1909)

- Pražský houslař, nástrojař, obchodník a sběratel hudebních nástrojů. Pracovní pobyt v zahraničí (Vídeň, Štrasburk, Lyon, Paříž), ca 1872–1885 u významných mistrů (T. Zach, D. Bittner, J. F. Sütterlin, H. Ch. Silvestre, Gand & Bernardel)
- Přibližná datace spolupráce: od ca konce 80. let 19. století do ca 1897
- Současná sbírka NM ČMH – 123 hudebních nástrojů. Součást tvoří: 1) Rekonstrukce – fiduly, rebec, citera, crwth, trumšajt, malá harfa 2) Kopie – violy d'amore, violetta, loutna
- Vorlíčkova spoluúčast: houslové hlavičky ke Dvořákovým rekonstrukcím smyčcových nástrojů, pošetky
- Prezentace společného díla: Jubilejní zemská výstava 1891; Národopisná výstava československá 1895
- Cíl Dvořákova úsilí: představení nástrojařství v zemích království Českého, které se „[...] znenáhla vymaňovalo z německého vlivu, až dosáhlo ryze českými pěstiteli samostatného a v každém ohledu znamenitého vývoje [...]“ O. Hostinský 1895.

JOSEF VORLÍČEK

CHARAKTERISTIKA HOUSLOVÝCH HLAVIČEK

- Rozměry: 30–50 mm, mírně zatočené voluty, připomínající šnek hlavice
- Pojetí hlavic:
 - a) hlava vzpřímená – hl. u viol, mírně nebo více skloněnou u houslí
 - b) hlava v hlubokém předklonu, pohled spojuje hráče svým pohledem s hudebních nástrojem. Řezbářsky náročnější práce
- Obličej lemován věncem vlasů, většinou převázaných úzkou nebo širokou stuhou, malebně napříč prořezávanou látkem
- Vorlíčkova umělecká řezba kulatých rozet s ornamentem pro violy d'amour, průměr 4–5 cm
- Vorlíčkovy práce vynikaly zvláštní pečlivostí

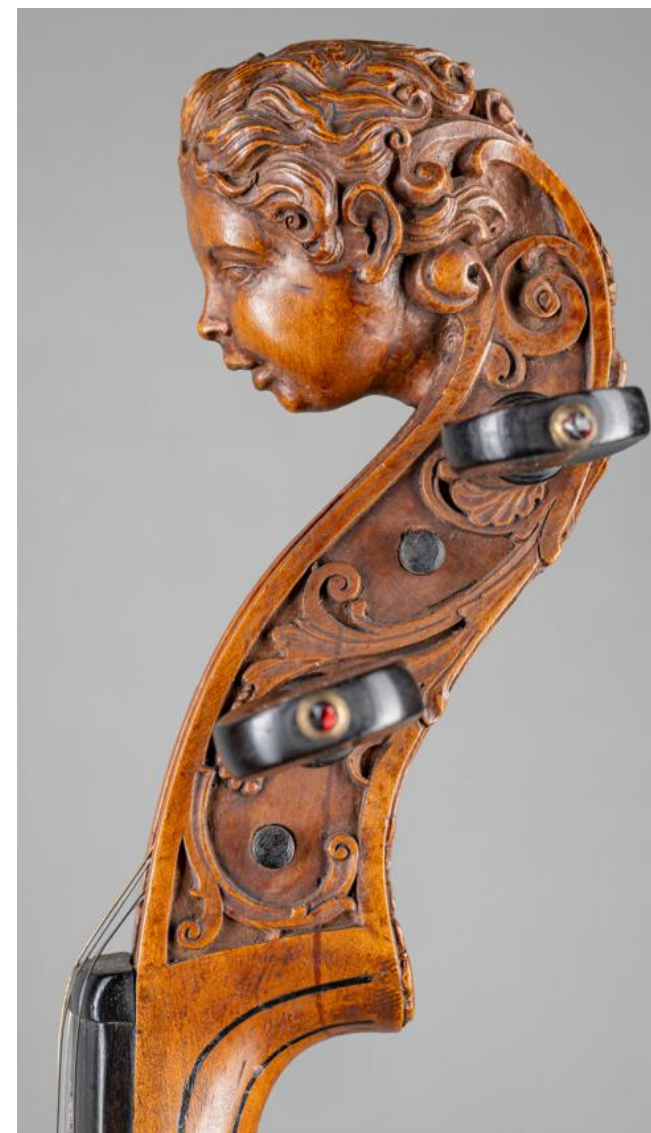

NÁRODNÍ MUZEUM - ČESKÉ MUZEUM HUDBY

VORLÍČKOVA SPOLUPRÁCE S K. B. DVOŘÁKEM

DNEŠNÍ SEZNAM PŘEDMĚTŮ

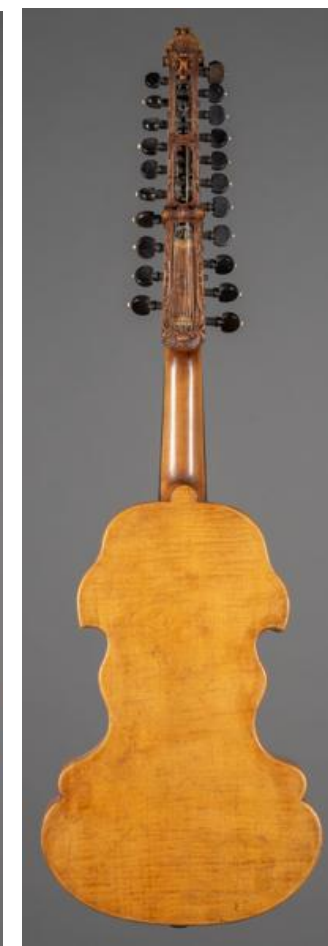
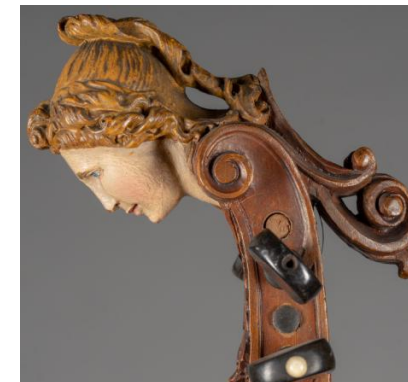
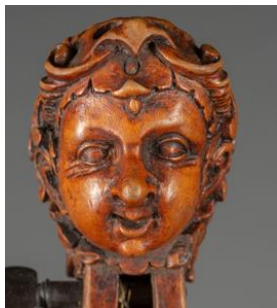
- **Violetta, K. B. Dvořák**, vystavena r. 1891, sbírka K. B. Dvořáka, E 1160
- **Pošetky**, štítek „*Carolus Bor. Dvořák / fecit Pragae anno 1889 [?]*“, E 1305
- **Viola d'amour, K. B. Dvořák**, kopie nástroje T. O. Hulínského, sbírka K. B. Dvořáka, E 1297
- Krk s hlavou z jednoho kusu dřeva, Dvořákem podepsaný sbírkový předmět, sbírka K. B. Dvořáka, E 1927
- Krk s hlavou z jednoho kusu dřeva, E 2339
- **Viola d'amour, K. B. Dvořák**, kopie, sbírka K. B. Dvořáka, E 1526
- **Viola d'amour, F. F. Špidlen**, polychromovaná hlava kličníku, štítek „*Franciscus F. Špidlen fecit Prague, Anno 1911*“, E 2370

NÁRODNÍ MUZEUM - ČESKÉ MUZEUM HUDBY

VIOLETTA, KOPIE K. B. DVOŘÁK, J. VORLÍČEK

- K. B. Dvořák: kopie dle violetty (**foto vpravo E 1160**) dle modelu J. U. Eberleho s barokně členitým korpusem, 1885-1891, sbírka K. B. Dvořáka (**foto vlevo E 1394**)
- J. Vorlíček: řezbářsky zpracovaná hlava kličníku a struníku, výška hlavy 45 mm, výška struníku z ebenu 150 mm
- Srovnání violetty s originálem: u K. B. D. na vrchní desce pod hmatníkem chybí rozeta, naopak hlava je polychromovaná, struník je řezbářsky vypracovaný
- Prezence: Zemská jubilejní výstava v Praze 1891, Národopisná výstava československé 1895

NÁRODNÍ MUZEUM - ČESKÉ MUZEUM HUDBY

POŠETKY Z ROKU 1889

- Tištěný štítek „*Carolus Bor. Dvořák / fecit Pragae anno 1889 [?]*“, E 1305
- Vorlíčkův pracovní podíl převyšuje práci samotného houslaře
- Materiál: hruška (?), eben, slonová kost, u kolíčků české granáty
- Muzeum získalo nákupem r. 1959

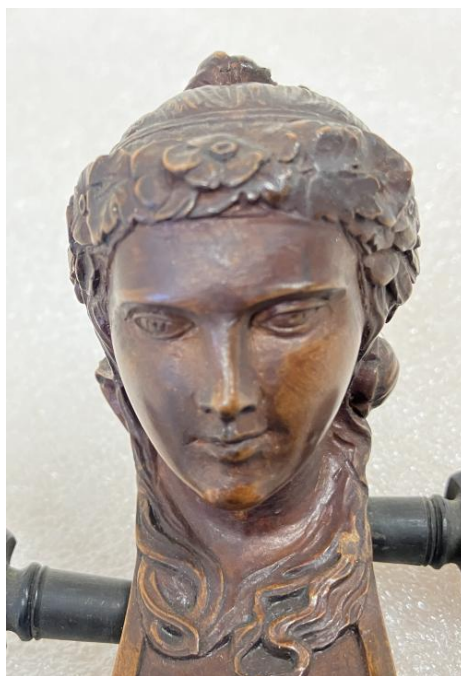

NÁRODNÍ MUZEUM - ČESKÉ MUZEUM HUDBY

VIOLA D'AMORE, KOPIE K. B. DVOŘÁK

- Kopie dle nástroje T. O. Hulínského
- Datace ca 1885–1909, sbírka K. B. Dvořáka, E 1297

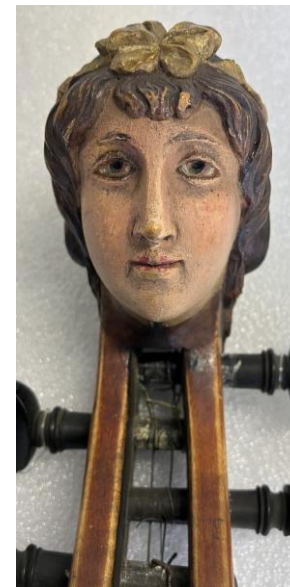

NÁRODNÍ MUZEUM - ČESKÉ MUZEUM HUDBY

SAMOSTATNÉ HLAVIČKY / VIOLA D'AMOUR F. F. ŠPIDLEN

- Krk s hlavou z jednoho kusu dřeva, sice Dvořákem podepsaný sbírkový předmět, ale práce J. Vorlíčka, sbírka K. B. Dvořáka, **FOTO vlevo E 1927**
- Krk s hlavou, **E 2339**
- Viola d'amour, F. F. Špidlen, polychromovaná hlava kličníku, štítek „*Franciscus F. Špidlen fecit Prague, Anno 1911*“, **FOTO vpravo E 2370**

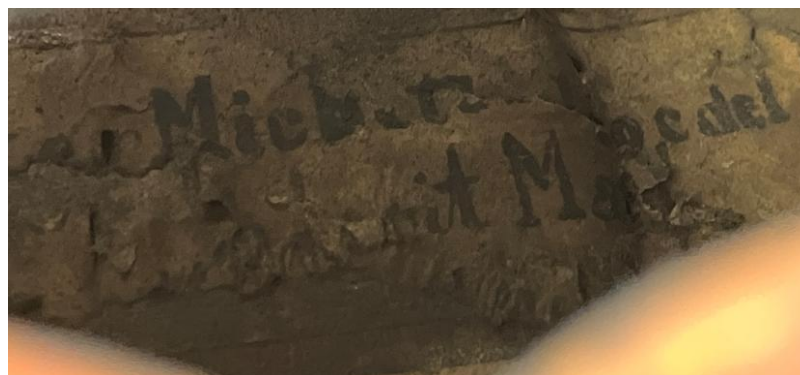

NÁRODNÍ MUZEUM - ČESKÉ MUZEUM HUDBY

VIOLA D'AMOUR, K. B. DVOŘÁK

- Etiketa nečitelná: „... Mie ... it Ma ... del (?)“
- Reparativní etiketa: „opravil J. B. HERCLÍK / houslař Ml. Boleslav 1949“. Sbírka K. B. Dvořáka, E 1526
- 7 strun melodických, 7 rezonančních, efové otvory jako u houslí
- Hlavička: Josef Vorlíček

SOUKROMÉ SBÍRKY

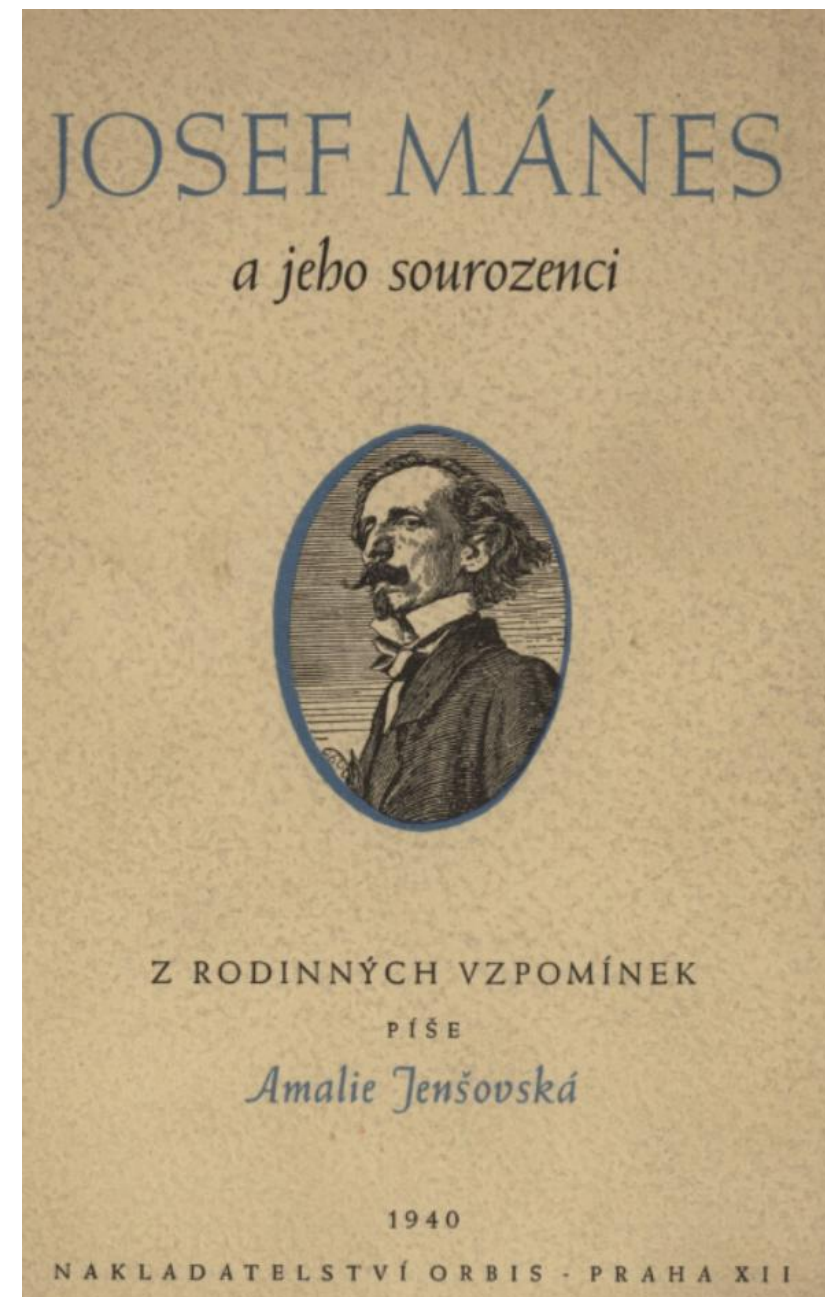
- Vorlíčkovy hlavičky k violám, houslím:
4 s ženskou a dívčí hlavou,
1 krk k houslím s dětskou hlavou,
1 se lví hlavou
- Dle literatury vliv prací
tyrolského houslaře 17. st.
Jacoba Steinera
- Fotografie vpravo: hlavičky s
krkem ze sbírky J. B. Špidlena

JOSEF VORLÍČEK

ZDROJE INFORMACÍ

- Karel Purkyně: *Podobizna rodiny řezbáře Vorlíčka*, olej na plátně, před 1860, Národní galerie, inv. č. O 4799
- Amalie Jenšovská: *Josef Mánes a jeho sourozenci*. Orbis, Praha 1940.
- Písemná zpráva, Marie Špidlenová Blovská, ze dne 6. 2. 1972
- Sbírkové předměty: NM ČMH (součásti smyčcových nástrojů, fond ikonografie)

JOSEF VORLÍČEK

LITERATURA

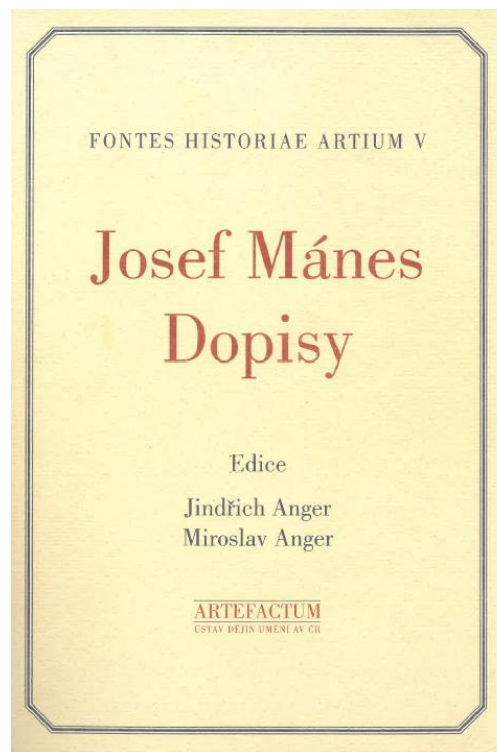
- Karel Jalovec: *Čeští houslaři*, Praha SNKLHU, 1959, s. 114 (nejsou doloženy žádné jiné Vorlíčkovy housle)
- Jindřich Anger, Miroslav Anger: *Portrét rodiny řezbáře Josefa Vorlíčka*. Praha 1980, Městská knihovna v Praze, sign. Brož PD 11257
- Jindřich Anger, Miroslav Anger: *Josef Mánes Dopisy*. ÚDU AV ČR, Praha Artefactum 1998.
- *Let s voskovými křídly. Josef Mánes (1820-1871)*. ed. P. Machalíková, Praha: Arbor Vitae 2022.

Karel Jalovec popsal Vorlíčkovy housle diletantských znaků, nepoužíval lak, ale hnědou polituru jako truhláři (srov. K. Jalovec 1959, s. 114)

Vorlíček Josef, Praha. 1800.

Jest nám znám jeden nástroj; dělá dojem diletantské práce; okraje jsou ploché, klenutí se zdvihá 5 mm od ozdobné pásky. Spodní deska je střechovitě klenutá, hlavička velmi pěkná, přesně provedená, mistrovské dílo. Na hlavičce vzadu jest vyřezán znak. Podle hlavičky možno soudit, že výrobce byl zručný řezbář, nebyl-li to mistr Vorlíček, pražský řezbář-umělec, který téměř všem pražským houslařům vyřezával hlavičky na violy d'amour a zhotovené housle antidoval. Vigneta v houslích, které byly v opravě u mistra K. J. Dvořáka, byla psaná. Nepoužíval laku, nýbrž hnědé politury, jaké používají truhláři nebo soustružníci dřeva.

Josef Vorlíček v Praze 1800

ZÁVĚR

- Příspěvek k poodkrytí anonymity českého řezbáře a sochaře Josefa Vorlíčka
- Součinnost řezbáře s výrobcí hudebních nástrojů a hudební činnosti Vorlíčkových dcer

DĚKUJI ZA POZORNOST

www.mcmi.cz

Tento projekt je realizován s finanční podporou
Ministerstva kultury České republiky